

Onderzoek naar het beleid voor het houden van huisdieren door bewoners in zorginstellingen voor ouderen – samenvatting en advies

www.licg.nl
over houden van huisdieren

In 2012 gaven 1536 van de 2042 verpleeg- en verzorgingshuizen in Nederland aan huisdieren van bewoners toe te laten. Echter, de beslissing om te verhuizen naar een zorginstelling voor ouderen is vaak gebaseerd op de toenemende behoefte aan hulp bij hun dagelijks onderhoud. Vandaar dat de vraag kan worden gesteld of en voor hoe lang deze ouderen nog in staat zijn voldoende zorg aan hun huisdier te verlenen.

Het doel van dit onderzoek was om meer inzicht te krijgen in het beleid voor het toestaan, houden en afstaan van huisdieren, de manier die gebruikt wordt om de zorg voor het dier te monitoren en de leefomstandigheden van de dieren, in de Nederlandse zorginstellingen voor ouderen.

Op het moment van onderzoek bestond er weinig algemene informatie over de mogelijkheden en voorwaarden van het houden van een huisdier in dit soort instellingen. Een overzicht van deze informatie kan:

- Instellingen helpen bij beleidsmatige keuzes omtrent het houden van huisdieren in hun instelling
- Gebruikt worden om voorlichting te geven aan ouderen die hun dier zouden willen meenemen naar een zorginstelling
- Een inzicht geven in de mogelijkheden, knelpunten en dierenwelzijnsaspecten die hierbij spelen.

Methode

Voor dit onderzoek zijn twee enquêtes verstuurd. De eerste enquête ging in op het beleid, regels en redenen voor het houden van huisdieren in zorginstellingen voor ouderen. De tweede enquête was opgesteld om inzicht te geven in eventuele knelpunten en welzijnsrisico's voor de dieren.

Resultaten

In totaal hebben 298 instellingen meegedaan aan dit onderzoek. 89% hiervan gaf aan dat huisdieren van bewoners waren toegestaan in hun instelling. De meest gehouden huisdieren in instellingen waar huisdieren zijn toegestaan zijn kleine zangvogels (74%) gevolgd door vissen (44%), katten (43%) en honden (41%). De grootte van de instellingen varieerde sterk en ze waren gelegen in het hele land, zowel in stedelijke als landelijke gebieden.

Uit de resultaten komt naar voren dat er in de meeste zorginstellingen voor ouderen weinig geregeld is omtrent het houden van huisdieren:

- Het beleid dat vaak wordt gevolgd is dat de eigenaar en diens familie volledig verantwoordelijk zijn voor de zorg voor en het welzijn van het dier en tevens voor het herkennen van problemen met één van deze punten.
- De instelling zelf treedt meestal alleen op als er klachten worden geuit door andere bewoners, of wanneer de eigenaar of diens familie dit zelf aangeven. Normaal gesproken wordt zorg voor de dieren niet gecontroleerd door het personeel, problemen worden meestal per toeval of na klachten opgemerkt.

- In de meeste instellingen is het zo dat er niets op papier staat over waar het dier terecht kan als de eigenaar hier niet meer voor kan zorgen/overlijdt en onder welke omstandigheden een dier moet worden afgestaan.
- In maar ongeveer de helft van de instellingen wordt een toelatingsbeleid gehanteerd waarin een aantal eisen wordt gesteld aan de dieren en/of hun eigenaar. Vaak vindt dit plaats voorafgaand aan de verhuizing of in sommige gevallen door middel van een proefperiode. Meestal worden hierbij eisen gesteld aan de eigenaar die nog fysiek en mentaal in staat moet zijn zelfstandig voor het huisdier te kunnen zorgen, daarnaast mag het huisdier geen overlast geven voor andere bewoners. Eisen die specifiek zijn voor het dier, zoals bijvoorbeeld het vrij zijn van ziektes of vriendelijk gedrag, worden minder toegepast.
- In de meeste instellingen is niet veel kennis aanwezig over de zorg voor of het welzijn van huisdieren, 63% geeft namelijk aan geen bovengemiddelde kennis over dieren te hebben, 29% heeft meer kennis van dieren door het houden van eigen huisdieren en 5% heeft veel over dit onderwerp gelezen. Geen van de instellingen gaf aan iemand in dienst te hebben die een cursus over dierwelzijn of diervverzorging heeft gevolgd.
- In het overgrote deel van de instellingen bestaat geen beleid over ontwormen, ontvlooiën of vaccineren.
- De meest aangegeven problemen die voortkomen uit het houden van dieren in oudereninstellingen zijn problemen met vuil en stank, welke in bijna elke instelling voorkomen. Diergerelateerde problemen als gewichts- en gedragsproblemen worden minder aangegeven. Deze laatste typen problemen vallen minder snel op, zeker als men geen dierspecifieke kennis heeft. Het feit dat deze minder gerapporteerd worden wil daardoor niet zeggen dat ze ook minder vaak voorkomen.

Problemen en knelpunten die hieruit kunnen ontstaan zijn:

- Als de verantwoordelijkheid van een huisdier volledig bij de eigenaar en diens familie wordt gelegd dan moet men ervan uitgaan dat deze ook in staat zijn het welzijn en de verzorging van het dier goed te beoordelen. Echter: een geestelijk of lichamelijke achteruitgaande bewoner die een sterke emotionele band heeft met het dier, kan deze situaties soms niet meer herkennen. Tevens is er een aanzienlijke kans dat familie niet regelmatig genoeg op bezoek komt om problemen op te merken. Omdat veel instellingen zelf ook niet regelmatig de dieren controleren, kunnen problemen lang over het hoofd worden gezien en pas duidelijk worden op een moment dat dit eigenlijk al te laat is.
- Als niet van tevoren wordt vastgelegd waar een dier terecht kan als een eigenaar hier (tijdelijk) niet meer voor kan zorgen, kunnen er problemen ontstaan als de familie hier zelf ook niet de verantwoordelijkheid in neemt of als de eigenaar geen directe familie of kennissen heeft die deze verantwoordelijk op zich kunnen nemen. Het moet absoluut voorkomen worden dat dieren

door bijvoorbeeld een plotselinge ziekenhuisopname van de eigenaar aan hun lot worden overgelaten. Het verzorgend personeel zou in deze gevallen tijdelijk de verantwoordelijkheid moeten nemen over het dier.

- Weinig kennis over huisdieren en een gebrek aan regelmatige controle kan er voor zorgen dat problemen lang over het hoofd worden gezien.
- Oudere mensen hebben een lager afweersysteem en zijn daardoor sneller vatbaar voor infecties met ziektekiemen en parasieten. Dieren (vooral honden en katten) kunnen een aantal parasieten en ziekten met zich mee dragen die op mensen kunnen worden overgedragen (wormen, schimmels, besmettelijke ziekten). Als er geen beleid is op het tijdig ontwormen/ontwormen/vaccineren van huisdieren kan dit voor problemen zorgen voor zowel het dier als de mens.
- Niet elk dier is geschikt om in een instelling voor ouderen te verblijven. Als een dier agressief of angstig naar mensen is, kan dit voor vervelende incidenten zorgen. Ook als het dier bij binnenkomst al tekenen van ziekte vertoont kan dit voor gezondheidsrisico's voor de bewoners zorgen. Daarnaast kan niet voor elk dier binnen een verzorgingstehuis een situatie worden gecreëerd die tegemoet komt aan zijn natuurlijke behoeften, zoals beweging of sociaal contact met soortgenoten.

Advies

Het algemeen advies vanuit dit onderzoek is om een duidelijker afgezet beleid te ontwikkelen voor het houden van huisdieren in zorginstellingen en om het kennisniveau van het personeel betreffende dierenwelzijn te verhogen.

Een goede optie om een beter afgezet beleid te handhaven, die door een aantal instellingen binnen dit onderzoek ook gebruikt werd, is een huisdiercontract dat kan worden opgesteld waarin een aantal zaken vastgesteld zijn over de verzorging, verantwoordelijkheid en afstaan van het dier (in de bijlage 3 vindt u een voorbeeld contract). Dit contract wordt tevens ondertekend door een tweede verzorger, die kan worden benaderd als de eigenaar (tijdelijk) niet meer voor het dier kan zorgen.

Als optie om verwaarlozing te voorkomen kunt u ook tegen betaling de bewoners extra zorg in laten kopen waarbij bijv. de kattenbak/hamsterkooi verschoond kan worden. Ook kunt u de mogelijkheid geven externe diensten hiervoor in te schakelen.

Verder is het regelmatig controleren van de huisdieren door de instelling een goede optie om problemen met het welzijn of de verzorging van het dier eerder te herkennen. Door middel van bijvoorbeeld een goede checklist hoeft dit niet lang te duren en kan dit tijdens de schoonmaak worden gedaan. Het personeel van de instelling is objectiever dan de eigenaar en daardoor soms beter in staat het welzijn en de verzorging van het dier te monitoren en te constateren wanneer er problemen optreden. Het monitoren van huisdieren kan bovendien ook een indicatie geven van de gesteldheid van de eigenaar: als een huisdier minder goed verzorgd wordt, heeft dit vaak met een achteruitgang van de eigenaar te maken.

Als probleem heb ik vaak gehoord dat de instelling voor het controleren toestemming moet vragen aan de eigenaar, omdat deze verantwoordelijk is voor het huisdier. Om deze problemen te

omzeilen zou u deze regelmatige controles kunnen vastleggen in het eerder besproken huisdiercontract (bijlage 3).

Om u alvast op weg te helpen staat hieronder een aantal punten die tijdens een controle nagegaan kunnen worden:

Leefomgeving

- Beschikt het dier over voldoende schoon drinkwater/eten?
- Ziet de leefomgeving van het dier er schoon en netjes uit?
- Ruikt het schoon in de kamer waar het dier zit?

Dier

- Heeft het dier geen uiterlijke verwondingen?
- Krabt het dier zich niet abnormaal veel?--> vlooiën, huisaandoeningen
- Is het dier alert, reageert het op zijn omgeving?--> ziekte, depressie
- Eet en drinkt het dier goed?--> ziekte
- Heeft het dier een goed gewicht? (zie conditiescore tabel, bijlage 1)
- Vertoont het dier uitingen van pijn of ziekte (kreupel lopen, schreeuwen, janken bij aanraking, eten weigeren, bol zitten bij vogels)?
- Reageert het dier vriendelijk/nieuwsgierig?
- Is het dier ontwormd/ontvlooid/ingeënt?
- Is de vacht glanzend en zonder klitten?

Zie ook de welzijnswijzer die in bijlage 2 is bijgevoegd. Deze wijzer wordt gebruikt bij de cursus dierenwelzijn die op groenkennisnet.nl wordt aangeboden om het welzijn van dieren te meten.

Om meer kennis op te doen over specifieke diersoorten die binnen de instelling gehouden worden kunt u informatie vinden op de website van het LICG, www.licg.nl, zoals de huisdierenbijsluiters en aanvullende Praktische documenten.

Verder bestaat er een ruim aanbod aan cursussen over dierenwelzijn en verzorging. Het volgen van dit soort cursussen door degene die de dieren regelmatig controleert zou de kennis en daarmee ook de herkenning van problemen kunnen vergroten. Een aantal voorbeelden die aangeboden worden op het internet zijn:

- <http://www.groenkennisnet.nl/dierenwelzijnsweb/cursus-dierenwelzijn/pages/index.html>
- <http://www.cursuscentrum.nl/cursus/dier-verzorging/>

In plaats van het personeel kunt u natuurlijk ook een vrijwilliger in dienst nemen die hiertoe bereid is, denk bijvoorbeeld eens aan mensen die in het asiel als vrijwilliger werken. Deze optie heb ik al een keer langs zien komen bij een instelling waar ik op bezoek ben geweest.

Het goed regelen van de dierenzorg binnen uw instelling en het stellen van duidelijke regels en verantwoordelijkheden is zowel voor de bewoners en hun dieren als voor uw personeel positief. Het voorkomt discussies, welzijns- en overlastproblemen.

Tot slot wil ik u er nog even op wijzen dat de conclusies en adviezen over het geheel berekend zijn, wat kan betekenen dat niet alles op uw instelling van toepassing is. Kijk dus goed naar welke resultaten en adviezen voor uw instelling interessant zijn.

Ik hoop dat deze informatie nuttig voor u is, ik wil u in ieder geval van harte bedanken voor uw medewerking aan dit onderzoek!

Tessa Bosman, Dierwetenschappen WUR, in opdracht van het LICG.

Bijlagen:

1. Conditie score tabellen hond/kat
2. Welzijnswijzer
3. Voorbeeld huisdiercontract

Bij het LICG kunt u terecht voor onafhankelijke en betrouwbare informatie over het 'houden van huisdieren'. Door het bieden van deze informatie en het organiseren van campagnes levert het LICG een bijdrage aan verbetering van de gezondheid en het welzijn van huisdieren in Nederland.

augustus 2012

Kijk voor de meest recente informatie op www.licg.nl